

Ідея сталого лісокористування у ретроспективі

Проаналізовано еволюцію ідеї сталого лісокористування. Подано європейський досвід втілення понять та принципів сталого лісокористування у ретроспективі за останні триста років. Проаналізовано та узагальнено поняття та принципи, починаючи з перших праць Краловіча, Швестки, Гартіга з подальшим їх розвитком та вдосконаленням Юдейхом, Вагнером, Баедером, Кнухелем, Мантелем, Ріхтером та Дейвісом до сьогодення розуміння сталого лісокористування. На думку автора, ідея «цільового лісу» вказує на необхідність оптимізації процесу прийняття рішень через регулювання розмірів та часових меж лісокористування в Україні.

Ключові слова: стале лісокористування, використання лісових ресурсів, модель, цільовий ліс, оптимізація, процес прийняття рішень.

Сучасні тенденції економічного розвитку свідчать про те, що у ставленні до природи відбулися позитивні зрушення. Проте є підстави вважати, що в умовах переходу до ринкових відносин в Україні за останні роки відчутним є негативний, а точніше – суто споживацький вплив людини на лісові ресурси, що негативно відбивається на економіці, навколишньому природному середовищі та й на самій людині.

Тільки зберігши природний потенціал, можна гарантувати прийдешнім поколінням подальший економічний прогрес. Ліси України потребують особливо дбайливого ставлення, оскільки вони є головною компонентою ландшафтів і водночас мають задовольняти потребу лісопереробних підприємств, будівельних організацій та інших споживачів деревини, зокрема й населення.

Україна прагне інтегруватися до ЄС. Цей факт ставить перед нашою країною нові вимоги щодо якості експортованої продукції, зокрема деревинної. Коли українська лісова продукція вийде на європейський і світовий ринки, вона буде змушена повноцінно конкурувати. Збут на світовому ринку несертифікованої продукції має все більше перешкод. Тому дедалі актуалізується питання сертифікації лісів.

Однією з найбільших у світі організацій, яка здійснює сертифікацію лісів, є FSC (Лісова управлінська рада, Forest Stewardship Council). Ця організація встановила «Принципи та критерії FSC», які застосовують для всіх типів лісів і без дотримання яких неможлива сертифікація за схемою FSC. Згідно з цими принципами, ведення лісового господарства має бути спрямоване на ефективне багатоцільове використання продуктів та функцій лісу. Метою такого сертифікованого лісокористування повинно стати підвищення та підтримання економічної життєздатності, а також отримання і врахування широкого спектра екологічних та соціальних ефектів та затрат. Лісокористувачі зобов'язані сприяти підтриманню екологічної продуктивності лісу.

Заходи щодо ведення лісового господарства та маркетингу лісової продукції покликані сприяти оптимальному використанню різних лісових продуктів та їх переробці на місці, лісогосподарська діяльність повинна сприяти зменшенню відходів під час лісозаготівель та переробляння, не завдавати збитків іншим видам лісових ресурсів. Така діяльність має бути спрямована на закріплення та

диверсифікацію місцевої економіки, з метою уникнення її залежності від одного виду лісової продукції.

Лісогосподарські заходи покликані підтримувати і, де можливо, сприяти покращенню водоохоронної, рекреаційної та інших корисних функцій лісу, а також сприяти збільшенню його ресурсів та сталому їх використанню. Об'єми заготівель усієї лісової продукції не можуть перевищувати рівня, який би забезпечував невиснажливе лісокористування.

Еволюція ідеї сталого лісокористування наочно простежується в історії виникнення та вдосконалення засад і принципів організації лісового господарства. Неважко зауважити, що навіть різні методи встановлення розрахункової лісосіки впродовж останніх трьох сотень років враховують ідею неперервності лісокористування. Спочатку зміст цього поняття означав рівномірність, регулярність і раціональність. Поступово воно поширилося на певний напрям ведення лісового господарства. Зміст поняття «неперервність» у різних авторів є неоднаковим. Це зумовлено трансформацією соціального розуміння лісу, розвитком загальних і лісівничих знань та розвитком промислової системи. Домінантними стають усвідомлення негативного впливу на лісові екосистеми внаслідок необґрунтованого антропогенного втручання і проблема неперервного забезпечення деревиною господарських потреб суспільства.

На початковому етапі наукове обґрунтування постулату неперервності лісокористування здійснив Карловіч, який у 1713 р. висловив думку про потребу довготривалого використання лісу. Конкретнішу інтерпретацію цієї ідеї дав Гартіг, засновник славетної династії німецьких лісових таксаторів [11]. Він сформулював принцип рівномірності щорічного використання лісу. На жаль, під час опрацювання його роботи виявилось, що автор не виклав конкретного способу досягнення такої рівномірності. Котта обґрунтував основи методів лісовпорядкування за площею. Ще раніше пропозиції щодо встановлення таксаційної оцінки та вартості кожного лісництва зробив Алоїз Швестка, дві книги якого опубліковано у Львові [3].

Початковий період удосконалення принципів лісового господарства, незважаючи на пасивний характер теоретичних пропозицій чи можливостей їх реалізації на практиці, на наш погляд, цінний насамперед тим, що дослідники спрямували зусилля на подолання помилок, сформульованих своїми попередниками. У наступні два століття ідея неперервності лісокористування відіграла винятково важливу роль у збереженні лісів Європи від надмірного вирубування. Намагання втілити ідею неперервності користування лісом привело до виникнення її нерозривного зв'язку з лісовпорядкуванням. Цей факт висвітлюють відомі наукові авторитети – автори підручників, які стали класичними: Юдейх, Вагнер, Баедер, Кнухель, Мантель, Ріхтер та Дейвіс [5–7; 15; 17–18]. Усі вони, без винятку, залучили поняття неперервності в систему організації лісових господарств, що є прерогативою лісовпорядкування. Зокрема Юдейх, першим увів ідею неперервності до навчальних видань. Розвиток громадської думки, зміна поглядів на ліс спричинили неминуче усвідомлення ідей неперервності лісокористування на державному рівні. В окремих країнах ці ідеї набули форми урядових постанов (Швейцарія, 1876 р. та Австро-Угорщина, 1884 р.). Остання постанова відіграла позитивну роль у розвитку організації лісового господарства у Галичині.

Важливий внесок у розвиток ідеї неперервності лісокористування зробили дослідники Шокке, Гундешаген, Гейер [12]. На думку цих авторів, визначальними чинниками збереження неперервності та рівномірності лісокористування слід вважати величину приросту та черговість рубань, правильне територіальне

(просторове) розміщення та однакову участь у площях деревостанів різних класів віку. При цьому мають бути нормальними приріст, запас та розрахункова лісо-сіка. Визначальною умовою отримання неперервного рівномірного надходження деревини, за Гейером, є нормальна просторово-вікова структура деревостанів, яка зумовлюється прийнятою черговістю рубань, планомірним розміщенням деревостанів та їх нормальним приростом на певній території. Такі лісові об'єкти Гейер відносить до об'єктів неперервного лісокористування.

Таким чином, Гейер розширив поняття неперервності лісокористування фінансовим аспектом. Починаючи з кінця XVIII ст. цей аспект знаходить своє відображення у теоріях земельної та лісової ренти Бордреве та Грієба [10]. Ці теорії націлюють на створення певної системи лісового господарства.

Розвитку методів упорядкування лісу сприяли також теорії земельної і лісової ренти за станом деревостанів. Юдейх виходить із припущення, що проявом неперервності лісокористування з позиції прибутку є визначення найприйнятнішого віку рубання деревостану незалежно від стану всього регіону [5].

Подальший розвиток поняття неперервності лісокористування знаходимо у працях Карстхофера, який додає новий аспект, рекомендуючи акцентувати увагу на потребі дотримання принципу рівномірності щорічного лісокористування у насадженнях, які перебувають у незадовільному стані. Автор вважав, що будь-які дії у напрямку збільшення майбутнього користування через тимчасове обмеження, здебільшого з метою територіального впорядкування лісу, є ознаками неперервності лісокористування. Карстхофер відіграв важливу роль у розвитку ідеї неперервності лісокористування [1; 14].

Наукові здобутки у пізнанні законів продуктивності лісу, розвиток їх класифікації, зокрема лісової типології, спричинилися до того, що найважливішими чинниками збереження неперервного постачання лісоматеріалами почали вважати потенційну продуктивність типу лісорослинних умов та реальний стан лісових угруповань.

Водночас, менш важливою почали вважати правильну вікову структуру деревостанів. Домінантним стало переконання, що кожне зниження рівня продуктивності дає негативні наслідки на тривалий період. Розвиток різних методик регулювання виходу продукції не компенсувався браком досліджень щодо умов збереження безперервності лісокористування.

Отримані результати та способи реалізації ідеї неперервності лісокористування поступово привели до розділу її на два складники: неперервності отримання матеріальних ресурсів і тривалої продуктивності у загальному розумінні. Враховувати обидва вказані аспекти в інтерпретації принципу неперервного лісокористування намагалися Вебер, Ландольт, Флор та інші [8]. Веберові належить формулювання поняття постійності запасу формування деревини. Він вважав запас деревини умовою дотримання неперервності лісокористування і пов'язував її з рівномірним у часі і просторі відновленням деревостанів певної структури. Однак Вебер не уточнив одиниці тривалості, не визначив бажаних рис структури лісу, не встановив протяжності періоду продукування.

Ландольт найважливішими рисами під час оцінки структури наявного лісу розглядає певний стан, що вважається нормальним [9]. Ці риси такі: правильна структура класів віку та їх правильне просторове розташування на певній території, доброякісний стан деревостанів (зокрема висока повнота) та узгодженість породного складу з природно-екологічними умовами.

Подібних поглядів дотримувався і Флорі [8]. Він вважав, що оцінку неперервності лісокористування треба давати на основі порівняння наявного лісу з певним

нормальним станом, який є зразком і трактується як мета господарювання. На жаль, Флюрі не конкретизував цього нормального стану, не сформулював і не визначив його рис залежно від умов ведення лісового господарства. Його міркування щодо неперервності лісокористування як мети господарювання підтвердив Вагнер [9]. Він стверджував, що ідея неперервного лісокористування виражає постійність відповідних прагнень, які повинні стосуватися досягнення стану рівноваги між будовою лісу і структурою запасу, з рівномірним поділом запасу та приросту на окремі роки з обов'язковою черговістю рубань. Перший напрямок цих прагнень Вагнер назвав безпосереднім, а другий – опосередкованим шляхом забезпечення постійності прибутків.

За Баедером, ідея неперервності є нейтральною щодо панівних теорій господарювання і має формулювати лише умови відтворення ресурсів, які впливають із правил управління розвитком лісу, не уточнюючи безпосередньо мети господарювання. Тобто, можна вважати, що ідея дає певну свободу під час вибору мети. На жаль, так не буває, оскільки мета диктує конкретні засоби досягнення бажаного стану, будови лісу в різних аспектах (господарських чи нематеріальних функцій).

Особливості сучасної інтерпретації ідеї неперервності лісокористування пов'язані з потребою врахування у принципах лісового господарства багатьох нематеріальних функцій лісу. У попередніх інтерпретаціях вони не бралися до уваги належною мірою. Зростання інтенсивності використання лісу зумовлює те, що поряд із чинниками, традиційно пов'язаними з поняттям неперервності лісокористування (запас і приріст, прибуток, стан нормальності тощо), з'являються нові, наприклад, стабільність деревостанів, суспільні та охоронні завдання, рекреаційна цінність, біологічна стійкість, продуктивна довготривалість, ландшафтна цінність.

Комплексні трактування ідеї неперервності лісокористування формулюють Дітріх та Лейбундгут [1]. Перший стверджує, що неперервність лісокористування визначається непорушною і довготривалою здатністю лісу до виконання різноманітних функцій. Лейбундгут вважає, що реалізація ідеї неперервності лісокористування полягає у формуванні та утриманні таких лісів, які були б найкраще пристосовані до місцевих умов та мали б постійну здатність до найкращого виконання продуктивних функцій і різнобічного впливу на довкілля. Як бачимо, означення дещо подібне до попереднього.

Лейбундгут розширює поняття нормального лісу. У його розумінні нормальний ліс повинен мати не тільки оптимальну просторово-вікову структуру і запас, забезпечувати можливість отримання найвищого приросту, а й здатність до довготривалого і максимального виконання нематеріальних функцій.

Г. Кун на основі постулату про зміну ролі лісів з плином часу та залежно від регіонального розташування рекомендує розділяти поняття неперервності лісокористування вищого порядку, яке охоплює загальні суспільно-господарські функції, і поняття неперервності власне лісогосподарського виробництва [16].

На подвійне значення цього поняття, на його вагомність у збільшенні обсягу завдань лісової політики та економіки лісового господарства під час реалізації ідеї неперервності лісокористування, особливо у першому аспекті, вказує Трамплер [1; 20].

Схожі погляди висловив Г. Шроттер, який залучив принцип неперервності лісокористування у тривалу систему завдань лісового господарства як засіб управління та регулювання [19].

Орієнтація європейських країн на принципи сталого, неруйнівного, невиснажливого, самовідновлюваного лісокористування знайшла відображення у резолюціях міжнародних Конференцій міністрів із захисту лісів Європи (Страсбург – 1990 р. Гельсінкі – 1993 р., Лісабон – 1998 р., Відень – 2003 р., Варшава – 2006 р.), до яких приєдналася й Україна. Резолюції передбачили потребу стабілізації лісистості, збереження біорізноманіття, запровадження науково-обґрунтованих лісогосподарських заходів та багатоцільове використання лісів (особливо гірських).

Тридцять років тому на міжнародній конференції ООН у Стокгольмі представники багатьох країн погодилися з тим, що необхідно вживати невідкладних заходів для вирішення проблеми деградації довкілля. На Конференції ООН із довкілля та розвитку в Ріо-де-Жанейро (Ріо-92) ці ж країни у дещо розширеному складі дійшли висновку, що охорона довкілля і соціально-економічний розвиток мають велике значення для сталого розвитку на основі узгоджених на цій конференції принципів. З метою забезпечення такого розвитку було прийнято «Порядок денний на XXI століття» та Декларацію з довкілля та розвитку. Ці ж принципи були підтвержені країнами-учасницями Світового саміту Землі (Йоганнесбург – 2002) у вигляді «Плану дій». На останньому саміті були присутні понад 20 тисяч учасників зі 180 країн світу [13]. Аналізуючи діяльність держав протягом останніх 10 років, учасники констатували, що тільки розвинені країни дотримуються положення основних принципів лісокористування, проголошених на конференції Ріо-92. Це зумовлено насамперед тим, що всі постанови та декларації попередніх конференцій мали лише рекомендаційний, а не директивний характер. Відповідно, зробили це, насамперед, країни, що мали достатні фінансові ресурси для втілення вказаних принципів у життя.

Щодо сучасного означення сталості найвлучнішим, на нашу думку, є означення, сформульоване в загальній декларації Конференції міністрів з охорони лісів у Гельсінкі (1995 р.): «Стале лісокористування означає управління та використання лісів та лісових площ таким чином і з такою інтенсивністю, які б забезпечували їх біологічне розмаїття, продуктивність, здатність до відновлення, життєздатність, а також здатність виконувати сьогодні і в майбутньому відповідні екологічні, економічні та соціальні функції на місцевому, національному та глобальному рівнях без збитків для інших екосистем» [21]. Далі у проекті йдеться про те, що «лісові ресурси і лісові площі повинні використовуватись на сталій основі для задоволення соціальних, екологічних, культурних і духовних потреб сьогоденного та майбутніх поколінь людства» [21].

Як видно з цього означення, сьогодні поняття сталості має досить широке трактування. Це поняття важко втілити в життя у повному обсязі, воно може слугувати лише суспільним орієнтиром для встановлення меж, в яких можуть діяти ті, хто встановлює правила управління лісовим господарством.

Актуальні проблеми втілення ідеї неперервності лісокористування лісовими підприємствами вказують на нагальну потребу оптимізації процесу прийняття рішень, пов'язаних із регулюванням розмірів лісокористування.

У сучасних умовах збереження неперервності лісокористування значною мірою залежить від того, яким чином ведеться лісове господарство, що зумовлює інтенсивність та характер відбору деревини під час рубань головного користування. Сучасні дослідники намагаються поєднувати регулювання головного користування за різних систем рубань з неперервністю лісокористування.

Залишається невирішеною проблема оцінки стану, потрібного для реалізації принципу відтворення, а для умов сьогоденної України – розширеного відтворення лісових ресурсів. Це зумовлює дотримання принципу, що передбачає

утримання деревини в ідеальному стані. Так виникло поняття «цільового лісу», його ввів Курт [1; 2]. Такий ліс означає суспільно та господарсько збалансовану, здатну до самовідтворення модель, яка комплексно виконує умови безперервності лісокористування.

Г. Шроттер стверджує, що процес формування «цільового лісу» є постійним, і головними критеріями його є потреба у збільшенні продукування та зростанні матеріальних вартостей лісу.

Ідея «цільового лісу» схилиє багатьох авторів до здійснення досліджень з метою прогнозування продуктивності та розвитку лісу в різних умовах інтенсифікації лісокористування. Ці дослідження стосуються оптимізації породного складу, вікової структури, величини та структури запасу насаджень, організації процесу реконструкції похідних та низькоповнотних деревостанів і деревостанів з невідповідним складом в аспекті теперішніх і майбутніх функцій лісу та оптимізації доглядових рубань та рубань головного користування [1].

Вдосконалення організації лісогосподарського виробництва з урахуванням постулатів ідеї неперервності лісокористування у напрямку його оптимізації охоплює головні напрямки господарської діяльності (головне користування, відновлення, догляд), метою яких є досягнення стабільності лісових екосистем в умовах освоєного лісу.

Такі думки висловлюють у дослідженнях учені з багатьох країн світу, але провідні науковці дійшли висновку, що тільки за спільної орієнтації на стале ведення господарства та його розвиток, тобто за підтримки урядів усіх країн, можливе збереження та невичерпність ресурсів.

Перспективи використання лісів України мають будуватися на їх багатоцільовому призначенні. За цільовим призначенням виділяють народногосподарські групи лісових ресурсів: екологічна та господарсько-сировинна, які поділяються на чотири підгрупи: природно-заповідну, рекреаційно-оздоровчу, захисну та сировинно-ресурсну. На нашу думку, у зв'язку з процесом урбанізації в Україні, найближчим часом окрім сировинно-ресурсного використання лісів, буде стрімко зростати попит на екологічну складову його ресурсів.

Сьогодні сталий розвиток та раціональне використання природних лісів та насаджень, а також деревної та недеревної продукції має важливе значення з точки зору забезпечення сталого розвитку та є одним з найважливіших інструментів подолання бідності, суттєвого скорочення масштабів знеліснення, зупинки процесу втрати лісового біорозмаїття, деградації земель та вичерпання ресурсів, підвищення рівня продовольчої безпеки та розширення доступу до безпечної питної води та розумної за ціною енергії; крім цього, воно наочно показує численні вигоди, пов'язані з природними лісами та лісовими насадженнями, і сприяє добробуту людства.

Забезпечення сталого та раціонального лісокористування на національному та глобальному рівнях, зокрема на основі партнерства між зацікавленими урядами та суб'єктами (включаючи приватний сектор, корінні та місцеві общини, неурядові організації), є найважливішою метою сталого розвитку.

Нині у світі існує близько 500 міжнародних угод із приводу охорони довкілля, але всі вони розрізнені й більшість із них не виконується. Тому, на наш погляд, необхідним є створення та впровадження у дію глобального правового акта міжнародної екологічної безпеки – Екологічної Конституції Землі (ЕКЗ) – та органів контролю за дотриманням норм цього акта. Ідея необхідності створення ЕКЗ стала результатом інтенсивного наукового пошуку шляхів виходу з критичної ситуації загальнопланетарного масштабу, спричиненої поглибленням екологічної кризи

та нестабільністю соціально-економічного розвитку. Незважаючи на виняткову актуальність ідеї створення ЕКЗ, особливо у зв'язку з активізацією процесів глобалізації, вона ще й досі, на жаль, не знайшла достатньо переконливого наукового обґрунтування. ЕКЗ повинна мати статус обов'язкового до виконання всіма без винятку країнами світу Основного Закону виживання цивілізації і сталого розвитку, який, не загрожуючи суверенітету жодної країни, її політичному устрою, віросповіданню громадян, національним інтересам, водночас забезпечував би кожній державі зокрема і світовій спільноті загалом екологічну та економічну безпеку, а окремій людині – нормальні для її життя природні умови як нині, так і в майбутньому [4].

Сьогодні загальна модель багатоцільового використання лісових ресурсів повинна охоплювати проблему співвідношення наявного і бажаного стану ресурсів. Це співвідношення повинне визначати характер та масштаб проблеми, яка проявляється в оцінці певної риси лісової екосистеми, що є предметом управління у лісовпорядкуванні.

Складники вказаного співвідношення будуть мати різні масштаби складностей, окремі з яких є комплексними завданнями (потреба враховувати специфіку ресурсів деревини, стабільність компонентів лісових насаджень тощо).

Із здобуттям незалежності Україна розпочала реформування своєї економіки на кшталт індустріально розвинених країн, тому актуалізувалося питання вартісної оцінки природних ресурсів, зокрема встановлення адекватних нормативів плати за використання ресурсів лісу, розроблення науково обґрунтованих методів економічної оцінки лісів. Важливість комплексної інтегральної оцінки лісу зумовлена тим, що прийняття тих чи інших рішень у лісовому господарстві має загальносвітове, глобальне значення і наслідки, які виходять далеко за межі локальних чи національних проектів.

Перехід до сталого лісокористування потребує, насамперед, збереження біологічного розмаїття лісу, тому виникає потреба якомога повнішої та ґрунтовнішої оцінки не тільки економічних, але й екологічних та соціальних чинників формування споживчої вартості лісу.

Список використаних джерел

1. Адамовський О. М. Оптимізація лісокористування в економічних дослідженнях (зарубіжний досвід) / О. М. Адамовський // Науковий вісник: До 125-річчя УкрДЛТУ. – Львів : УкрДЛТУ, 2000. – Вип. 10.2. – С. 168–173.
2. Лес в современном мире / [Анучин Н. П., Атрохин В. Г., Воробьев Г. И. и др.]. – М. : Лесн. пром-сть, 1978. – 400 с.
3. Малиновський К. Історія ботанічних та лісівничих досліджень Українських Карпат / К. Малиновський, М. Горошко // Український ліс. – 1995. – №3–4. – С. 7–10.
4. Туниця Ю. Ю. Екологічна Конституція Землі / Ю. Ю. Туниця. – Львів : Видавн. центр Львівськ. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2002.
5. Юдейх Ф. Лесоустройство / Ф. Юдейх. – СПб : Изд-во А. Ф. Девриена, 1877. – 284 с.
6. Baader G. Forsteinrichtung als nachhaltige betriebsführung und Betriebsplanung. J.D. Sauerländers Verlag. – Frankfurt a. – M., 1942. – 324 p.
7. Davis K.P. Forest management: regulation and valuation: Edition 2. – New York-Toronto-London, 1966. – 790 p.

8. Flury P. Taxatorische grundlagen zur Forsteinrichtung // Mitt. Schweiz. Anstalt f.d. forstliche Versuchswesen. – 1927. – Bd XIV. – H.3.
9. Garrod G. Economic Valuation of the Environment: Methods and Case Studies. – Elgar (USA), 1999. – 385 p.
10. Harrison, T.P., de Kluyster, C.A. MS/OR and the Forest Products. – Interfaces 14/5, 1984. – 215 p.
11. Hartig G.L. Anweisung zur Taxation der Forste oder zur Bestimmung des Holzertrags des Wälder. – Giessen, 1975. – 200 p.
12. Heyer G. Die Walderrags-Regelung. – Giessen, 1862. – 247 p.
13. Johannesburg summit 2002 - <http://www.johannesburgsummit.org/>
14. Karsthofer K. Bestimmung der Nachhaltigen Holzbenutzung. – Gent, 1846. – 350 p.
15. Knuchel H. Planung und Kontrolle im Forstbetrieb. – Aarau, 1950. – 346 p.
16. Kuhn H. Die nachhaltigkeit als forstwirtschaftspolitiches Postulat. Zentralblat. // Ges. Forstwes. – 1958. – Nr. 75. – P.14 17.
17. Mantel W. Forsteinrichtung: 2 Auflage, J.D. Sauerländer's Verlag – Frankfurt, 1959. – 262 p.
18. Richter A. Einführung in die Forsteinrichtung. – Radebeul, 1963. – 204 p.
19. Schrötter H. Ekonomia zasobów a «las docelowy» // Sylwan. – 1986. – Nr.4. – S.15 20.
20. Trampler T. Nowe zadania urządzania lasu w warunkach gospodarki entralnie planowanej // Postępy w lesnictwie. – 1977. – XXVII. – S. 6 13.
21. UN Nations Environmental Programme official web-site : <http://www.unep.org/>.

Адамовский А.Н. Идея устойчивого лесопользования в ретроспективе.

Проанализирована эволюция идеи устойчивого лесопользования. Представлен европейский опыт воплощения понятий и принципов устойчивого лесопользования в ретроспективе за последние триста лет. Проанализированы и обобщены понятия и принципы, начиная с первых трудов Краловича, Швестки, Гартига с последующим их развитием и совершенствованием Юдейхом, Вагнером, Баэдером, Кнухелем, Мантелем, Рихтером и Дейвисом к сегодняшнему пониманию устойчивого лесопользования. По мнению автора, идея «целевого леса» указывает на необходимость оптимизации процесса принятия решений через регуляцию размеров и временных границ лесопользования в Украине.

Ключевые слова: устойчивое лесопользование, использование лесных ресурсов, модель, целевой лес, оптимизация, процесс принятия решений.

Adamovsky O.M. Sustainable Forest Exploitation Idea in Retrospective.

The evolution of sustainable forest exploitation idea has been analysed. European experience of implementation of terminology and principles of sustainable forest exploitation developed over the last three hundred years has been described. The history of forest management thinking, beginning with the first articles of Kralovich, Schweska, Hartig; the tracing of the subsequent development and improvement of concepts by Judeikh, Wagner, Baeder, Knukhel, Mantel, Richter, and Davis; then the present day meaning of sustainable forest exploitation terms and principles have been substantiated. The concept of the «target forest» as an idea that facilitates decision making optimization by regulating the harvesting areas and time limits of forest exploitation in Ukraine have been determined.

Key words: sustainable forest exploitation, forest resources use, model, target forest, optimization, decision making process.

Надійшло 11.09.2009 р.